

Bouwend Nederland
mr. drs. L.C. Brinkman
Postbus 340
2700 AH ZOETERMEER

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
17 februari 2006	0602-04938/PCI	DN.2009/609	6 april 2009
onderwerp		doorkiesnummer	bijlagen
goedkeuringsbesluit gedragscode voor Bouwend Nederland			1

Geachte heer Brinkman,

Naar aanleiding van uw bovengenoemde brief waarin u mij de *Gedragscode Flora- en faunawet voor Bouwend Nederland* aanbiedt met het verzoek deze goed te keuren, deel ik u het volgende mee.

Op het ontwerp-goedkeuringsbesluit is in het kader van de uniforme voorbereidingsprocedure van de Algemene Wet Bestuursrecht één zienswijze ingebracht. De ingebrachte zienswijze vormt voor mij geen aanleiding om goedkeuring aan de gedragscode te onthouden. De ingebrachte zienswijze vormt wel aanleiding voor enige aanvullingen in het definitieve besluit.

Wettelijk kader

Op basis van artikel 16b van het *Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet* (hierna te noemen: het besluit) gelden de verboden, bedoeld in de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet niet bij de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, mits de werkzaamheden plaatsvinden overeenkomstig een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. De vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt niet voor beschermde soorten van bijlage IV van de Habitatrictlijn en bijlage 1 van het besluit.

Een gedragscode wordt conform artikel 16c van het besluit slechts goedgekeurd indien hierin een wijze van uitvoering van werkzaamheden is beschreven, waarmee afdoende gewaarborgd is dat ten aanzien van beschermde soorten:

- geen benutting of economisch gewin plaatsvindt;
- zorgvuldig wordt gehandeld.

Zorgvuldig handelen houdt in dat van de in de gedragscode beschreven werkzaamheden geen wezenlijke invloed uitgaat op beschermde soorten en voorafgaand en tijdens de werkzaamheden in redelijkheid alles wordt verricht of gelaten om schade aan beschermde diersoorten te voorkomen.

Datum	Kenmerk	Paraaf:	Vervolgblad
6 april 2009	DN.2009/609		2

Overwegingen

Algemeen

In paragraaf 2.5 van de gedragscode wordt gesteld dat het de wetgever om de populatie gaat, niet om het individu. Voorts wordt gesteld dat als de juiste voorzorgsmaatregelen zijn genomen, een eventueel dood of beschadigd exemplaar door de wetgever niet zal worden aangerekend.”

Ik wijs u erop dat uit artikel 16c, lid 1, sub2, van het *Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet* volgt dat hetgeen hierboven over zorgvuldig handelen opgemerkt is, de inzet moet zijn. Er moet derhalve getracht worden te voorkomen dat beschermde dieren worden gedood, verwond of gevangen. Deze zorgvuldigheid, mede berustend op de algemene zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet, geldt ten aanzien van alle individuen.

Hierop aansluitend stel ik vast dat in paragraaf 8.3.2 van de gedragscode wordt gesteld dat het criterium ‘doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort’ betekent dat de populatie ter plaatse niet de kans mag lopen om te verdwijnen. Naar mijn oordeel is dit een te beperkte definitie van de gunstige staat van instandhouding. Op grond van artikel 1 sub i van de Habitatrictlijn wordt de staat van instandhouding als gunstig beschouwd wanneer:

- uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat vermoedelijk op lange termijn zal blijven, en
- het natuurlijk verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd zal worden, en
- er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op langere termijn in stand te houden.

In paragraaf 2.8 van de gedragscode wordt de reikwijdte ervan uitdrukkelijk beperkt tot het domein van de ‘ruimtelijke ontwikkeling en inrichting’. In paragraaf 4.2 van de gedragscode wordt dit domein nader benoemd als activiteiten die betrekking hebben op de aanleg van bouwwerken en infrastructuur, grondwerk, bodemsanering of het bouw- en woonrijp maken van gebied, inclusief de voorbereidende werkzaamheden daartoe. Deze uitwerking wordt aangevuld met een niet limitatief aantal voorbeelden van activiteiten die deze gedragscode beoogt vrij te stellen. Deze werkzaamheden zijn naar mijn oordeel te vatten onder het belang ruimtelijke ontwikkeling en inrichting in artikel 16b van het *Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet*. Om misverstanden te voorkomen, stel ik vast dat onderhoud, herstel- en renovatiewerkzaamheden niet onder deze gedragscode vallen.

Alle werkzaamheden, waarop de gedragscode betrekking heeft, zijn naar hun aard gericht op het uitvoeren van reguliere activiteiten van de bouw- en ontwikkelingssector en niet op het gebruik (benutting), zowel commercieel als niet-commercieel, van afzonderlijk beschermde soorten.

Datum	Kenmerk	Paraaf:	Vervolgblad
6 april 2009	DN.2009/609		3

De voorzorgsmaatregelen in de gedragscode zijn (minimum)normen voor zorgvuldig handelen, waar een bouwondernemer dan wel projectontwikkelaar zich in ieder geval aan moet houden. Daar waarin de gedragscode staat “zo veel mogelijk”, “in redelijkheid” of “in beginsel”, beschouw ik de daar beschreven voorzorgsmaatregel als de concreet na te leven gedragsregel.

Afwijking van een in de gedragscode beschreven gedragsregel valt slechts onder de reikwijdte van de goedkeuring, wanneer wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- In het projectplan dient overtuigend te worden gemotiveerd waarom het in dit concrete geval niet mogelijk is, of, gelet op de negatieve effecten voor de betreffende soort, niet wenselijk is te handelen volgens de in de gedragscode beschreven gedragsregel.
- In het projectplan dient overtuigend te worden gemotiveerd dat de gekozen alternatieve werkwijze voor de betreffende soort hetzelfde effect heeft als de in de gedragscode beschreven gedragsregel, dan wel een gunstiger effect heeft.
- Op verzoek van handhavende instanties dient onverwijld inzage te worden gegeven in deze gedocumenteerde motivatie, dan wel dient een afschrift te worden verstrekt.
- De afwijking dient door een ecologisch ter zake kundige¹ gemotiveerd te worden verantwoord.

Indien niet aan de hiervoor vermelde voorwaarden is voldaan, dient op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet een ontheffing te worden aangevraagd.

De vrijstelling van de verbodsbepalingen in de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet geldt slechts als aantoonbaar wordt gehandeld conform de gedragscode. In 6.7 van de gedragscode wordt de toepassing ervan op duidelijke wijze gedocumenteerd. In hoofdstuk 6 van de gedragscode wordt aangegeven hoe de verantwoordelijkheden die voortvloeien uit het werken volgens deze gedragscode, in de verschillende onderdelen van de organisatie van bouwondernemingen en/of projectontwikkelaars geïncorporeerd worden. Het is immers de verantwoordelijkheid van elke bouwonderneming die volgens de gedragscode werkt om de naleving van de gedragscode goed te documenteren.

¹ Met een ter zake kundige wordt bedoeld een deskundige die voor de situatie en soorten waarvoor hij gevraagd is aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie en/of;
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en/of;
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en/of;
- is aangesloten bij de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Das en Boom, Zoogdiervereniging VZZ, RAVON, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, VOFF, SOVON, Staatsbosbeheer of een terreinbeherende natuurbeschermingsorganisatie).

Datum	Kenmerk	Paraaf:	Vervolgblad
6 april 2009	DN.2009/609		4

Inventarisatie

Uit hoofdstuk 5 van de gedragscode volgt dat zowel bij het kiezen van een locatie als bij het ontwikkelen ervan de bouwondernemer dan wel de projectontwikkelaar de locatie(s) laat onderzoeken op het voorkomen van vogels en tabel 2- en tabel 3-soorten². Daarbij worden ook de naastgelegen gebieden binnen de invloedssfeer van het project onderzocht. De bouwondernemer die in opdracht van derden (projectontwikkelaar) werkt, vergewist zich ervan dat deze voldoende onderzoek heeft laten doen naar het voorkomen van bovengenoemde soorten.

In paragraaf 6.5 van de gedragscode wordt dit onderzoek naar het voorkomen van soorten nader uitgewerkt. Verspreidingsgegevens zijn maximaal vijf jaar oud en worden zo nodig geactualiseerd. De gegevens worden vastgelegd op een kaart.

Daarnaast wordt het voorzorgbeginsel gehanteerd: bij twijfel over het voorkomen van een soort, wordt óf de soort als aanwezig beschouwd óf er wordt nader onderzoek gedaan om de aanwezigheid uit te sluiten. Met deze maatregelen wordt naar mijn oordeel afdoende gewaarborgd dat ten aanzien van alle op een uitvoeringslocatie aanwezige beschermde soorten passende maatregelen genomen worden om schade aan de soorten te voorkomen. Daarbij geldt de kanttekening dat de inventarisatie van soorten moet gebeuren door een ecologisch deskundig persoon en middels een algemeen als doeltreffend aanvaarde en op de soort gerichte methode van inventariseren en in het daarvoor geëigende seizoen.

Ik acht de borging van de overeengekomen gedragsregels voldoende uitgewerkt in de gedragscode. In hoofdstuk 6 van de gedragscode wordt aandacht besteed aan de keten van wederzijdse verantwoordelijkheden van zowel opdrachtgevers als opdrachtnemers, inclusief instructie van het uitvoerend personeel.

Voorzorgsmaatregelen

In de gedragscode zijn voorzorgsmaatregelen opgenomen om schade aan beschermde soorten te voorkomen. Deze maatregelen zijn onderverdeeld naar een aantal algemene beschermingsmaatregelen en een aantal meer specifieke beschermingsmaatregelen, verwoord in een elftal protocollen, elk gelieerd aan een type activiteit. Deze activiteiten variëren van het voorkómen van vestiging van beschermde soorten tot veelomvattende werkzaamheden als het bouw- of woonrijp maken van locaties tot meer specifiek benoemde werkzaamheden als bijvoorbeeld het uitvoeren van reparaties aan of het slopen van (kade)muren en kunstwerken.

Bij de uitwerking van protocollen van voorzorgsmaatregelen per activiteit worden (al dan niet bij wijze van voorbeeld) soorten en soortgroepen bij naam benoemd. Hierbij worden zowel soort(groepen) van tabel 2 als tabel 3 genoemd.

---

² De verdeling van beschermde soorten in drie tabellen vloeit voort uit de LNV-brochure 'Buiten aan het werk?' Tabel 1 wordt gevormd door de bij ministeriële regeling aangewezen beschermde inheemse dier- en plantensoorten, zoals bedoeld in artikel 16b, tweede lid, onder a, van het besluit; Tabel 2 wordt gevormd door de overige beschermde inheemse dier- en plantensoorten, zoals bedoeld in artikel 16b, tweede lid, onder b, van het besluit, mits zij niet tot tabel 3 behoren; Tabel 3 wordt gevormd door de soorten die genoemd worden in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn en de soorten die zijn opgenomen in bijlage 1, behorende bij het besluit.

Datum	Kenmerk	Paraaf:	Vervolgblad
6 april 2009	DN.2009/609		5

De vrijstelling die geldt wanneer conform deze gedragscode wordt gewerkt, geldt uitsluitend voor de tabel 2-soorten, uitdrukkelijk niet voor de tabel 3-soorten. Het door elkaar noemen van deze twee categorieën van soorten wordt verklaard door het nevendoel van deze gedragscode: reeds vroeg in de planontwikkeling rekening houden met soorten waarvoor ontheffing aangevraagd dient te worden. Het is evident dat dit onderscheid te allen tijde goed voor ogen gehouden dient te worden.

In hoofdstuk 7 van de gedragscode, waar aan de hand van protocollen de maatregelen beschreven worden die de bouwondernemingen zullen nemen om schade aan het duurzaam voortbestaan van soorten bij nieuwe werken te voorkomen, zijn kalenders opgenomen. Deze kalenders zijn afgestemd op de perioden waarin de minste schade aan soorten die bij werkzaamheden betrokken zijn, wordt aangebracht. Met betrekking tot broedvogels interpreteer ik deze kalenders in de gedragscode zo, dat onderkend wordt dat vogels ook na half juni nog kunnen broeden. Waar nodig schrijft de gedragscode specifieke beschermingsmaatregelen voor. Daarnaast wil ik u er op attent maken dat wanneer het voorjaar vroeg intreedt, vogels eerder dan half maart kunnen gaan broeden. Aangetroffen broedgevallen dienen ontzien te worden, ongeacht de periode.

Aanvullend op deze werkzaamhedenkalender wil ik wijzen op de natuurkalenders die ik heb laten vervaardigen voor de Nederlandse broedvogels en de soorten van tabel 3 (soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn (waaronder alle soorten vleermuizen) en van bijlage 1 bij het *Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet*). Deze natuurkalenders kunnen op de website van dit ministerie worden geraadpleegd (www.minlnv.nl/natuurwetgeving). Ik schrijf deze natuurkalenders en bijbehorende voorzorgsmaatregelen niet dwingend voor. Ik wijs u er wel op dat deze natuurkalenders met bijbehorende voorzorgsmaatregelen de mogelijkheid bieden om, mits de bijbehorende voorzorgsmaatregelen in acht worden genomen, bepaalde noodzakelijke activiteiten of werkzaamheden uit te voeren zonder daarbij in conflict te komen met de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet.

Hoewel in paragraaf 2.9 van de gedragscode wordt vastgesteld dat de gedragscode niet geldt voor gebiedsbescherming (onder andere geregeld in de Natuurbeschermingswet 1998) zijn in het stappenschema op pagina 27 van de gedragscode toch enige elementen uit de gebiedsbeschermende regelgeving opgenomen. Daarbij wordt deze regelgeving geparafraseerd weergegeven. Ik wil u er met nadruk op wijzen dat bij het maken van de afweging of wel of geen vergunning van de Natuurbeschermingswet 1998 vereist is, de tekst van de wet leidend dient te zijn.

Tevens is in het stappenschema op pagina 27 van de gedragscode de bescherming van vogels buiten het broedseizoen opgenomen. Ik merk hierover het volgende op.

Datum	Kenmerk	Paraaf:	Vervolgblad
6 april 2009	DN.2009/609		6

Op grond van artikel 11 Flora- en faunawet is het verboden om nesten, hopen, of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren. Deze verbodsbepaling heeft betrekking op het hele scala aan nesten dat door vogels wordt gebruikt: zoals bijvoorbeeld het nest van de merel, de horst van de havik, de nestholte van de zwarte specht, de nestkast van de koolmees, het kuiltje in het grint van de bontbekplevier enzovoorts.

Noch de EU-Vogelrichtlijn, noch de Flora- en faunawet geven een ondubbelzinnige definitie van "nest". Volgens Van Dale is het nest van een vogel de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en, voor zover het geen nestvlinders betreft, het grootbrengen van de jongen. In de context van artikel 11 moet naar mijn mening echter onder nest ook de inhoud en de functionele omgeving daarvan, voor zover het broedsucces van vogels daarvan afhankelijk is, worden begrepen. Daartoe zijn alle activiteiten begrepen die het broedsucces negatief beïnvloeden of teniet doen.

Artikel 11 is gedurende het broedseizoen van toepassing op alle in gebruik zijnde nesten van vogels. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken en gebruiken hun nest niet als vaste rust- of verblijfplaats. Dergelijke nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen niet de bescherming van artikel 11.

Op de volgende categorieën van nesten zijn de verbodsbepalingen van artikel 11 echter ook buiten het broedseizoen van toepassing:

1. nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil);
2. nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus);
3. nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk)³;
4. nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).

Een vijfde categorie van nesten bestaat uit nesten van vogels die vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen (voorbeeld: oeverzwaluw, kokmeeuw).

³ Er hoeft niet noodzakelijkerwijze op exact dezelfde plaats te worden genesteld, maar wel in de directe omgeving daarvan (voorbeeld: kerkuil).

Datum	Kenmerk	Paraaf:	Vervolgblad
6 april 2009	DN.2009/609		7

In beginsel zijn op deze categorie de verbodsbepalingen van artikel 11 het hele jaar van toepassing. Afhankelijk echter van de flexibiliteit van de soort en de mogelijkheden die de omgeving aan de soort biedt, kan gebruik gemaakt worden van een gedragscode, dan wel dient er ontheffing aangevraagd te worden. Hierover volgt hieronder meer.

In Nederland vallen ongeveer 80 broedvogelsoorten onder bovenstaande vijf categorieën. Deze soorten vertonen echter een grote variëteit in aantallen broedparen en eisen die ze stellen aan de broedlocatie. Zo lopen de aantallen broedparen uiteen van 1 tot één miljoen (de huismus). Daarbij broeden veel vogelsoorten vrijwel uitsluitend in natuurterreinen. De kans dat bij het uitvoeren van de werkzaamheden, waar deze gedragscode op ziet, op één van deze ongeveer 80 vogelsoorten gestuit wordt, varieert derhalve sterk. Als bijlage vindt u een lijst van deze vogelsoorten, verdeeld in de vijf genoemde categorieën en met vermelding van aantallen broedparen, overige bijzonderheden zoals broedlocatie en een inschatting van de genoemde trefkans. Op basis van deze lijst van vogelsoorten kan een goede inschatting gemaakt worden in hoeverre in een concreet geval (project) met welke vogelsoorten en hun nesten op welke wijze rekening gehouden moet en kan worden.⁴

Nota Bene: Omdat in deze bijlage de trefkans gerelateerd is aan de bouwprojecten, kan deze bijlage niet voor andere doeleinden dan deze gedragscode gebruikt worden.

De uitzondering die op pagina 49 en 50 van de gedragscode wordt gemaakt voor werken in of aan de oever, dient ook te gelden voor andere water(gang)gerelateerde werkzaamheden zoals het dempen van watergangen. Ook voor deze werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met het langere broedseizoen van water- en moerasvogels.

De gedragscode is opgesteld ten behoeve van bouwondernemers en projectontwikkelaars, vertegenwoordigd door de respectievelijke sectororganisaties Bouwend Nederland en de Vereniging van Nederlandse Projectontwikkeling Maatschappijen. Bouwondernemers en projectontwikkelaars verbinden zich individueel en vrijwillig door middel van een directie- of bestuursbesluit om de gedragscode na te leven.

Uit een getekende verklaring volgt dat de bescherming van vogels en tabel 2- en tabel 3-soorten in redelijkheid leidend is bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden.

⁴ Leeswijzer bij bijgevoegde tabel:

De inschatting van de trefkans per soort is voor de bouw- en ontwikkelsector vastgesteld aan de hand van het aantal broedparen en waar de soort voornamelijk broedt: aan de ene kant van het spectrum de bebouwde omgeving, aan de andere kant (beschermde) natuurterreinen.

De vereiste actie (meest rechter kolom) is afhankelijk van in de eerste plaats de mogelijkheid voor de soort om zelfstandig gebruik te maken van alternatieve natuurlijke nestgelegenheid in de omgeving en, indien van toepassing, met goede kans van slagen gebruik te maken van aan te bieden kunstmatige alternatieve nestgelegenheid.

Daar waar in deze tabel de trefkans als uitermate klein is ingeschat, is geen inschatting gemaakt van bovengenoemde twee categorieën van flexibiliteit. Voor andere sectoren dan de bouw- en ontwikkelsector kan het zeer wel aan de orde zijn dat bij soorten met een grotere trefkans binnen die betreffende sector, deze flexibiliteit aanvullend vastgesteld dient te worden.

Datum	Kenmerk	Paraaf:	Vervolgblad
6 april 2009	DN.2009/609		8

Hierbij vormt de gedragscode een basis die ruimte biedt voor lokaal maatwerk, toegesneden op de lokale situatie en de soort(en) waar het om gaat. Een en ander onder de voorwaarde van een deugdelijke onderbouwing van een ecologisch deskundig persoon, zoals hierboven reeds aangegeven. Op deze manier wordt naar mijn oordeel, door op lokaal niveau soortspecifieke voorzorgsmaatregelen te nemen, aanvullend op de minimumnormen, negatieve wezenlijke invloed op beschermde soorten voorkomen.

Conclusie

Gezien bovenstaande overwegingen en met inachtneming van de aanvullingen en aanpassingen, ben ik van mening dat de gedragscode een werkwijze voorschrijft die voldoet aan de vereisten in artikel 16c van het *Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet*.

Derhalve keur ik de *Gedragscode Flora- en faunawet voor Bouwend Nederland* goed.

De goedkeuring geldt voor een periode van vijf jaar. Op basis van een door Bouwend Nederland uit te voeren evaluatie van de doeltreffendheid en werkbaarheid van de gedragscode en eventuele andere relevante informatie of bevindingen, zal de minister van LNV na die periode een besluit nemen over verlenging dan wel aanpassing van de goedkeuring.

De vrijstelling op basis van deze goedkeuring geldt overigens alleen voor die werkzaamheden en die soorten waarvoor in de gedragscode voorzorgsmaatregelen zijn opgenomen. Daarbij dient uitdrukkelijk het reeds eerder aangehaalde onderscheid gemaakt te worden tussen tabel 2-soorten waarvoor wèl en tabel 3-soorten waarvoor geen vrijstelling geldt aan de hand van deze gedragscode.

Voor de volledigheid wijs ik u er op dat voor het uitsteken van beschermde planten, het vangen van beschermde dieren en het elders terugplaatsen of uitzetten, een maatregel die genoemd wordt in de gedragscode om schade aan beschermde soorten te voorkomen, een ontheffing van artikel 13 en 14 van de Flora- en faunawet nodig kan zijn.

Binnen zes weken na de dag waarop mededeling is gedaan van dit besluit kunnen belanghebbenden een beroepschrift indienen bij de sector bestuursrecht van de rechtbank te Den Haag, sector bestuursrecht, postbus 20302, 2500 EH DEN HAAG.

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN
VOEDSELKwaliteit,

G. Verburg

Vogels die sinds 1973 als broedvogel in NL voorkomen	Aantal broedparen SOVON broedvogelatlas (2002)	Koloniebroeder	in bebouwde omgeving ↕ (beschermde) natuurgebieden	trefkans (voor bouwondernemingen, op nationale schaal en onder voorbehoud van bestemmingsplanwijzigingen)	mogelijkheid voor soort om zelfstandig gebruik te maken van alternatieve natuurlijke nestgelegenheden	mogelijkheid om soort met goede kans van slagen kunstmatige alternatieve nestgelegenheden aan te bieden	Categorie vaste nesten ⁴	Wat te doen buiten de broedtijd? (binnen broedtijd nooit verstoren!!) Ontheffing betekent niet dat ontheffing altijd verleend zal worden. Indien wel, zijn waarschijnlijk compenserende maatregelen nodig. * Omgevingscheck: vaststellen (door een deskundige, zie goedkeuringbesluit) of er voldoende gelegenheid voor soorten is om zelfstandig in omgeving vervangend nest te zoeken/bouwen. Indien niet voor handen, dan voor zover mogelijk alternatieve nestgelegenheden aanbieden. Indien dat niet mogelijk is, dient ontheffing aangevraagd te worden.
Roek	60.000 - 65.000	J	^	groot	klein	zeer moeilijk	2	3. geen vrijstelling > ontheffing
Ransuil	5000		v	klein	klein	moeilijk	4	
Boomvalk	750-1000		v	uitermate klein			4	
Brielduiker	15-20		v	uitermate klein			5	
Draaihals	50-65		v	uitermate klein			5	
Drieteenmeeuw	3		v	uitermate klein			5	
Dwergmeeuw	5-8	J	v	uitermate klein			5	
Dwergstern	500	J	v	uitermate klein			5	
Eidereend	8000-10.000		v	uitermate klein			5	
Groene specht	6000-7500		v	uitermate klein			5	
Grote gele kwikstaart	240-300		v	uitermate klein			3	
Grote stern	14.500	J	v	uitermate klein			5	
Grote zilverreiger	50	J	v	uitermate klein			5	
Havik	2000		v	uitermate klein			4	
Hop	0-1		v	uitermate klein			5	
Kleine bonte specht	4500-5500		v	uitermate klein			5	
Kleine vliegenvanger	onregelmatig		^	uitermate klein			5	
Kleine zilverreiger	20	J	v	uitermate klein			5	
Koereiger	onregelmatig	J	v	uitermate klein			5	
Kraanvogel	1		v	uitermate klein			5	

Kwak	6-20	J	>	uitermate klein			5	3. geen vrijstelling > ontheffing
Lachstern	0	J	>	uitermate klein			5	3. geen vrijstelling > ontheffing
Lepelaar	2000	J	>	uitermate klein			5	3. geen vrijstelling > ontheffing
Middelste bonte specht	5-10		>	uitermate klein			5	3. geen vrijstelling > ontheffing
Noordse stern	1900-2300	J	>	uitermate klein			5	3. geen vrijstelling > ontheffing
Oehoe	3		>	uitermate klein			3	3. geen vrijstelling > ontheffing
Purperreiger	400	J	>	uitermate klein			5	3. geen vrijstelling > ontheffing
Raaf	60		>	uitermate klein			5	3. geen vrijstelling > ontheffing
Rode wouw	0-1 (onregelmatig)		>	uitermate klein			4	3. geen vrijstelling > ontheffing
Roerdomp	200-250		>	uitermate klein			5	3. geen vrijstelling > ontheffing
ruigpootuil	1		>	uitermate klein			5	3. geen vrijstelling > ontheffing
Slechtvalk	8-10	<	>	uitermate klein	klein	mogelijk	3	3. geen vrijstelling > ontheffing
Sperwer	4500		>	uitermate klein			4	3. geen vrijstelling > ontheffing
Stormmeeuw	5600-6500	J	>	uitermate klein			5	3. geen vrijstelling > ontheffing
tapuit	600-800		>	uitermate klein			5	3. geen vrijstelling > ontheffing
Wespendief	700		>	uitermate klein			4	3. geen vrijstelling > ontheffing
Woudaap	10		>	uitermate klein			5	3. geen vrijstelling > ontheffing
Zeearend	1		>	uitermate klein			5	3. geen vrijstelling > ontheffing
Zwarte stern	1000-1250	J	>	uitermate klein			5	3. geen vrijstelling > ontheffing
Zwarte wouw	0-1 (onregelmatig)		>	uitermate klein			4	3. geen vrijstelling > ontheffing
Gierzwaluw	30000-60000	<		groot	klein	goed	2	2. passende compenserende maatregelen
Kerkuil	1750	<		groot	klein	goed	3	2. passende compenserende maatregelen
Steenuil	6000	<		groot	klein	redelijk	1	2. passende compenserende maatregelen
Ooievaar	400	<		klein	klein	goed	3	2. passende compenserende maatregelen
Boerenwaluw	100.000-200.000	<		groot	redelijk	goed	5	1. omgevingscheck*
Huiswaluw	110.000-125.000	<		groot	redelijk	goed	5	1. omgevingscheck*
Ringmus	50.000-150.000	<	>	groot	redelijk	goed	5	1. omgevingscheck*
Zwarte roodstaart	27.000-37.000	<	>	groot	redelijk	goed	5	1. omgevingscheck*
Boomklever	16.000-20.000	<	>	redelijk	redelijk	redelijk	5	1. omgevingscheck*
Boomkruiper	80.000-120.000	<	>	redelijk	redelijk	redelijk	5	1. omgevingscheck*
Bosuil	5000		>	redelijk	redelijk	redelijk	5	1. omgevingscheck*
Grote bonte specht	55000-65000		>	redelijk	redelijk	moeilijk	5	1. omgevingscheck*
Holenduif	60000	<	>	redelijk	redelijk	redelijk	5	1. omgevingscheck*
Huismus	500.000-1.000.000	J	<	groot	klein	goed	2	2. passende compenserende maatregelen
Oeverwaluw	18000 - 32000	<	>	redelijk	redelijk	goed	5	1. omgevingscheck*
Torenvalk	5000-7500	<	>	redelijk	redelijk	goed	5	1. omgevingscheck*

Blauwe reiger	10000-13000	J	<	>	klein	redelijk	moeilijk	5	1. omgevingscheck*
Bonte vliegenvanger	14.000-18.000		<	>	klein	redelijk	goed	5	1. omgevingscheck*
Buizerd	8000-10000			>	klein	redelijk	moeilijk	4	1. omgevingscheck*
Gekraagde roodstaart	23.000-30.000		<	>	klein	redelijk	goed	5	1. omgevingscheck*
Glanskop	12.000-15.000		<	>	klein	redelijk	goed	5	1. omgevingscheck*
Grauwe vliegenvanger	20.000-30.000		<	>	klein	redelijk	goed	5	1. omgevingscheck*
Zwarte mees	30.000-40.000		<	>	klein	redelijk	goed	5	1. omgevingscheck*
IJsvogel	300-400			>	zeer klein	redelijk	redelijk	5	1. omgevingscheck*
Kortsnavelboomkruiper	75-100		<	>	zeer klein	redelijk	redelijk	5	1. omgevingscheck*
Visdief	18000-19.500	J	<	>	redelijk	redelijk	redelijk	5	1. omgevingscheck*
Zwarte specht	1100-1600			>	zeer klein	redelijk	zeer moeilijk	5	1. omgevingscheck*
Ekster	40.000 - 60.000		<	>	groot	goed	moeilijk	5	0. geen actie nodig
Kauw	180.000-220.000		<	>	groot	goed	redelijk	5	0. geen actie nodig
Koolmees	500.000-600.000		<	>	groot	zeer goed	goed	5	0. geen actie nodig
Pimpelmees	125.000-200.000		<	>	groot	zeer goed	goed	5	0. geen actie nodig
Spreeuw	500.000-900.000		<	>	groot	goed	goed	5	0. geen actie nodig
Kokmeeuw	132.000-137.000	J	<	>	redelijk	goed	redelijk	5	0. geen actie nodig
Zilvermeeuw	62000-67000	J	<	>	redelijk	goed	redelijk	5	0. geen actie nodig
Kleine mantelmeeuw	58500-72000	J	<	>	redelijk	goed	redelijk	5	0. geen actie nodig
Zwarte kraai	70.000-100.000		<	>	klein	goed	moeilijk	5	0. geen actie nodig